

51/1997. (XII. 18.) NM rendelet a kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról

A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) 83. § (3) bekezdésének a)-b) pontjában foglalt felhatalmazás alapján a betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló szűrővizsgálatok rendjét az alábbiak szerint állapítom meg:

Általános rendelkezések

1. § E rendelet célja, hogy meghatározza az egyes életkorokban a biztosítottak által térítésmentesen igénybe vehető, az életkori sajátosságokhoz igazodó betegségek megelőzését és korai felismerését célzó szűrővizsgálatokat, továbbá a szűrővizsgálatokat végző egészségügyi szolgáltatókat és az igénybevételekkel kapcsolatos eljárás rendjét.

2. § (1) E rendelet hatálya kiterjed

- a) az Ebtv. hatálya alá tartozó természetes személyekre,
- b) az Ebtv. hatálya alá tartozó egészségügyi szolgáltatókra,
- c) az Ebtv. rendelkezései alapján térítésmentesen igénybe vehető szűrővizsgálatokra.

(2) Nem terjed ki a rendelet hatálya a járványügyi érdekből végzett szűrővizsgálatokra - ideértve a tüdőszűrést is -, amelyekről külön jogszabály rendelkezik.

2/A. § (1) A népegészségügyi célú, célzott szűrővizsgálat az a népegészségügyi tevékenység, amely a lakosság meghatározott korcsoportjaira terjed ki és a személyes meghívás gyakorlatát alkalmazva szakmailag indokolt gyakorisággal történik.

(2) Az (1) bekezdés szerinti népegészségügyi célú, célzott szűrővizsgálatokat e rendelet mellékletének III. fejezete tartalmazza.

Életkorhoz kötött szűrővizsgálatok

3. § (1) Az életkori sajátosságokhoz igazodó, betegségek megelőzését és korai felismerését célzó szűrővizsgálatokat e rendelet *melléklete* tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt szűrővizsgálatok közül a melléklet

a) I. fejezete tartalmazza a kötelező szűrővizsgálatokat,

b) II. fejezetében foglalt szűrővizsgálatokat az adott korcsoportba tartozó személyek önkéntesen vehetik igénybe, illetőleg külön jogszabály a szűrővizsgálat eredményének igazolását, ennek hiányában a szűrővizsgálaton való részvételt elrendelheti.

(3) Az egészségügyi szolgáltatás igénybevétele során a háziorvos és a házi gyermekorvos (a továbbiakban együtt: háziorvos) a melléklet II. fejezetében foglalt, az adott korcsoport számára ajánlott valamennyi, a szakellátás orvosa pedig a kompetenciájába tartozó szűrővizsgálatok igénybevételenek lehetőségére köteles felhívni az általa ellátott biztosított, illetve törvényes képviselője (a továbbiakban együtt: biztosított) figyelmét. A háziorvos külön felhívja a biztosított figyelmét a melléklet II. fejezetének 1. pontjában foglalt szűrővizsgálat szükségességére.

(4) Amennyiben a biztosított az életkora szerint ajánlott szűrővizsgálat elvégzését kéri, azt az arra jogosult orvos az (5) bekezdésben foglalt kivétellel nem tagadhatja meg.

(5) A szűrővizsgálat elvégzése csak akkor tagadható meg, ha

a) az érintett személy egészségi állapota a vizsgálat elvégzését vagy annak eredményességét kizárja,

b) az egészségügyi szolgáltató által vezetett, vagy az e célra rendszeresített dokumentációból megállapítható, hogy a szűrővizsgálatot - e rendeletben foglaltak szerint - már elvégezték,

c) annak elvégzésére az a személy, akinél az érintett a vizsgálatot kezdeményezte nem jogosult.

(6) Az egészségügyi szolgáltató

a) az (5) bekezdés a) pontjában foglalt esetben a vizsgálat elvégzését előjegyzésbe veszi, és annak időpontját közli az érintettel,

b) az (5) bekezdés c) pontjában foglalt esetben az érintett személyt a vizsgálat elvégzésére illetékes egészségügyi szolgáltatóhoz irányítja.

4. § Az életkorhoz kötött szűrővizsgálatok közül

a) a háziorvosi szolgálat feladatkörébe tartozik minden olyan szűrővizsgálat elvégzése, amelyre e rendelet nem jelöl ki más egészségügyi szolgáltatót, valamint e rendelet mellékletének III. fejezetében foglalt szűrővizsgálatokban való közreműködés,

b) a védőnő feladatkörébe tartoznak - figyelemmel a területi védőnői ellátásról szóló külön jogszabályra - a melléklet I. fejezetének 2. e)-f), 3. e)-i) és 4. e)-i) pontjában foglalt szűrővizsgálatok elvégzése, valamint közreműködés a melléklet III. fejezetében foglalt szűrővizsgálaton történő megjelenésről szóló értesítők kiküldésében és a személyes tájékoztatásban,

c) a tankötelezettség fennállása alatt az iskola-, illetve ifjúság-egészségügyi szolgálat a szűrővizsgálatok elvégzésében az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendeletben foglaltak szerint vesz részt, a tankötelezettség megszűnését követően a háziorvos a melléklet I. fejezetének 4. pontjában foglalt szűrővizsgálatokat végzi,

d) a melléklet I. fejezet 1. pontja szerinti szűrővizsgálatok elvégzése - az f) pontja kivételével - a fekvőbeteg-gyógyintézetek szülészeti-nőgyógyászati osztálya, illetve az újszülött osztálya vagy az újszülöttet ellátó neonatológiai osztály (PIC) feladatkörébe tartozik. Az melléklet I. fejezetének 1. f) pontjában felsorolt vizsgálatok esetében a laboratóriumi vizsgálatok elvégzésére a külön jogszabály szerinti egészségügyi szolgáltató(k) jogosultak,

e) e rendelet mellékletének III. fejezetében foglalt szűrővizsgálatot a külön jogszabály alapján ezen feladat ellátására jogosult

ea) az 1. pont esetén a járóbeteg-ellátás keretében nőgyógyászati tevékenység végzésére jogosító működési engedéllyel rendelkező egészségügyi szolgáltató, valamint a szakmai minimumfeltételeknek megfelelő citodiagnosztikai laboratórium,

eb) a 2. a) alpont esetén a vizsgálathoz szükséges berendezést üzemeltető, a szakmai minimumfeltételeknek megfelelő szakrendelés,

ec) a 2. b) alpont esetén a klinikai laboratórium végezheti,

f) a melléklet II. fejezetének 1. i), 2. d), 3. e) és 4. d) pontjában foglalt szűrővizsgálatok végzése - a háziorvos mellett - a fogászati alapellátást nyújtó fogorvos feladatai közé is tartozik.

5. § (1) Amennyiben

a) a biztosított valamely betegségének kórismézése céljából végzett vizsgálat, vagy

b) külön jogszabály rendelkezése alapján e rendelet hatálya alá nem tartozó szűrővizsgálat, vagy

c) valamely munkára vagy tevékenység végzésére való alkalmasság megállapítása céljából végzett vizsgálat

a konkrét vizsgálat céljától eltérő más megbetegedés szűrésére is alkalmas, a kórismézést az adott vizsgálattal feltárható valamennyi megbetegedés tekintetében el kell végezni.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak teljesülését az egészségügyi szolgáltató a 8. § (1) bekezdése szerint dokumentálja, illetve az érintett személy részére az elvégzett szűrésről leletet ad.

6. § (1) A magzat egészséges fejlődésének ellenőrzését szolgáló szűrővizsgálatokat a terhesgondozásról szóló 33/1992. (XII. 23.) NM rendelet tartalmazza.

(2) A fogorvosi szűrővizsgálatok elvégzésének és igazolásának rendjét külön jogszabály tartalmazza.

Egyéni kockázati tényezőkön alapuló szűrővizsgálatok

7. § (1) A környezeti tényezőkből adódó lehetséges egészségkárosodások megelőzését szolgáló szűrővizsgálatok indokoltságát az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (a továbbiakban: ÁNTSZ) állapítja meg.

(2) Az ÁNTSZ megyei (fővárosi) intézete értesíti az érintett területen működő háziorvosi szolgáltató(ka)t arról, hogy az (1) bekezdés szerinti rizikófaktorok közül melyek érintik az adott lakosságot.

(3) Az ÁNTSZ értesítése alapján a háziorvos felhívja az érintett lakosság figyelmét a szűrővizsgálatok igénybevételének lehetőségére és helyére.

A szűrővizsgálaton való részvétel nyilvántartása és igazolása

8. § (1) Az e rendelet mellékleteiben foglalt szűrővizsgálat elvégzését az egészségügyi szolgáltató a - külön jogszabály szerinti - nyilvántartásában dokumentálja, és az érintett személy részére a vizsgálat eredményéről leletet ad.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakon túl a háziorvosi szolgálat nyilvántartást vezet
a) az általa elvégzett szűrővizsgálatok időpontjáról és eredményéről,
b) más egészségügyi szolgáltató feladatkörébe tartozó szűrővizsgálatra - ideértve a külön jogszabály szerinti szájiüregi szűrővizsgálatokat is - történő beutalásról és a vizsgálat eredményéről kiállított leletről,

c) a szűrővizsgálat eredménye alapján a háziorvosi szolgálat által gondozásba vett személyekről.

(3) Amennyiben jogszabály egyes szűrővizsgálatok igazolását meghatározott formában vagy adathordozón rendeli el, az (1) bekezdésben foglaltakat e rendelkezés figyelembevételével kell teljesíteni.

9. § Ez a rendelet 1998. január 1-jén lép hatályba.

Melléklet az 51/1997. (XII. 18.) NM rendelethez

Életkorhoz kötött szűrővizsgálatok

I. Fejezet

1. 0-4 napos életkorban:

a) teljes fizikális vizsgálat, különös tekintettel a fejlődési rendellenességek szűrésére,
b) testtömeg, testhossz, fej/mell-körfogat mérése és a hazai standardok szerinti értékelése,
c) ideggyógyászati vizsgálat,
d) csípőficam szűrése,
e) érzékszervek működésének vizsgálata:
ea) hallás vizsgálata,
eb) látás vizsgálata (vörös visszfény, pupilla-reakció, látásmagatartás),
f) veleszületett anyagcsere-betegségek:
fa) galactosaemia (összgalaktóz-szint és Gal-1-PUT), hypothyreosis, biotinidáz hiány,
fb) tömegspektrográfias vizsgálattal, egy vizsgálati mintából: jávorfaszörp betegség (MSUD), tyrosinaemia I, II, citrullinaemia I (argininosuccinát synthase hiány, ASS), arginosuccinic aciduria (arginosuccinát lyase hiány, ASL), homocystinuria, rövid-láncú acyl-CoA dehydrogenase hiány (SCAD), közép-láncú acyl-CoA dehydrogenase hiány (MCAD), hosszú-láncú hydroxi-acyl-CoA dehydrogenase hiány (LCHAD), nagyon hosszú-láncú acyl-CoA dehydrogenase hiány (VLCAD), Carnitin-palmytoil transferase hiány (CPT-I, II), Carnitin transzport zavara (CT), multiplex acyl-CoA dehydrogenase defectus (glutársav aciduria GA II), beta-ketothiolase (oxothiolase) hiány, glutársav aciduria I (GAI), isovaleriánsav acidaemia (IVA), metilmalonsav acidaemia (MMA), propionsav acidaemia (PA), 3-hydroxi-3-metilglutaryl-(HMG-)-CoA lyase, methylcrotonyl CoA karboxylase hiány (MCC) multiplex carboxylase hiány, phenylketonuria újszülöttkori szűrése.

2. 1, 3 és 6 hónapos életkorban:

a) teljes fizikális vizsgálat, különös tekintettel a fejlődési rendellenességek szűrésére,
b) mozgásszervi vizsgálat, csípőficam szűrése 4 hónapos korig,
c) idegrendszer vizsgálata,
d) rejtettheréjűség vizsgálata,
e) a pszichomotoros és mentális fejlődés vizsgálata,
f) érzékszervek működésének vizsgálata (látás, kancsalság, hallás).

3. 1 éves életkorban és 6 éves életkorig évente

a) teljes fizikális vizsgálat,
b) idegrendszer vizsgálata,
c) rejtettheréjűség vizsgálata 2 éves korig, herék vizsgálata évente,
d) pozitív családi anamnézis esetén szerológiai szűrővizsgálat coeliakia irányában, 1 éves korban,
e) testmagasság, testtömeg (fejkörfogat szükség szerint, mellkaskörfogat mérése), a fejlődés és tápláltsági állapot értékelése hazai standardok alapján,
f) a pszichés, motoros, mentális, szociális fejlődés és magatartásproblémák vizsgálata, gyanú esetén szakellátásra irányítás,
g) érzékszervek működésének vizsgálata (látás, kancsalság, hallás) és a beszédfejlődés vizsgálata,

- h) mozgásszervek vizsgálata: különös tekintettel a lábstatikai problémákra és a gerinc rendellenességeire (tartáshiba, scoliosis),
- i) vérnyomás mérése 3-6 éves életkor között évente.

4. 6-18 év között:

- a) teljes fizikális vizsgálat és ennek rögzítése,
- b) a kórelőzmény ismételt felvétele az öröklődő malignus betegségek vagy hajlamosító állapotok (pl. familiáris colon polyposis) irányába, szükség esetén szakorvosi vizsgálat,
- c) a családi anamnézis, a tápláltsági állapot, az életmódbeli tényezők alapján a szív és érrendszeri betegségek, a metabolikus szindróma és a diabetes mellitus szempontjából veszélyeztetett gyerekek kiszűrése, szakellátásra irányítása,
- d) golyvaszűrés 11 éves életkortól,
- e) a testmagasság, testtömeg, mellkaskörfogot mérése, a testi fejlettség és tápláltsági állapot hazai standardok szerinti értékelése, a nemi fejlődés értékelése,
- f) hangulati, magatartászavarok, tanulási nehézségek feltárása, szükség esetén szakellátásra irányítás,
- g) érzékszervek vizsgálata (látásélesség, színlátás, hallás),
- h) mozgásszervek vizsgálata: különös tekintettel a lábstatikai problémákra és a gerinc-rendellenességekre (tartáshiba, scoliosis, Scheuerman),
- i) vérnyomásmérés.

II. Fejezet

1. 21 éves korban a felnőttkori alapstátusz meghatározása

- a) a családi anamnézis adatainak frissítése, különös tekintettel a szülők és a testvérek között a korai életkorban (férfiaknál 55 évnél, nőknél 65 évnél fiatalabbaknál) jelentkező szívkoszorúér-betegségekre, érelmeszesedéssel kapcsolatos szélütésre, verőérszűkületre,
- b) életmódbeli tényezők (táplálkozási szokások, fizikai aktivitás, dohányzás, alkoholfogyasztás) feltárása,
- c) részletes fizikális vizsgálat, testsúly, haskörfogat, testmagasság, testtömegindex meghatározása, vérnyomásmérés,
- d) abdominális obesitas (haskörfogat nőknél ≥ 80 cm, férfiaknál ≥ 94 cm) esetén a metabolikus szindróma más alkotóelemei (triglicerid-szint, HDL-koleszterin-szint, vérnyomásérték, éhomi vércukorszint) fennállásának a vizsgálata,
- e) a 2-es típusú diabetes mellitus szempontjából nagy kockázatú személyeknél (elhízás, a diabetes mellitus családi halmozódása, a kórelőzményben gestatio diabetes) orális glükóz tolerancia teszt elvégzése (éhomi és 120 perces értékek értékelése) vagy ennek kivitelezhetetlensége esetén éhomi és postprandiális vércukorszint meghatározása,
- f) a teljes kardiovaszkuláris kockázat felmérése,
- g) vesebetegség szempontjából nagy kockázatú személyeknél (öröklődő vesebetegség familiáris előfordulása, hipertónia, diabetes mellitus stb. fennállása) szérum kreatininszint, a kreatinin clearance becsült értékének a meghatározása vizeletvizsgálat (tesztcsíkkal): fehérje- és haematuria meghatározása,
- h) a családi kórelőzmény elemzése a 40 éves kor alatt a szülők és a testvérek között előforduló benignus és malignus szolid tumorokra, valamint hajlamosító állapotokra,
- i) sztomato-onkológiai vizsgálat, különös tekintettel a parodontosira, mint ateroszklerózisra is hajlamosító tényezőre, valamint az ajak- és szájüregi rákra hajlamosító állapotokra,
- j) látásvizsgálat.

2. 21-40 év között

- a) öt évente az 1. pont a)-f) alpontjaiban szereplő vizsgálatok ismétlése az 1. pont f) alpontja alapján kis kardiovaszkuláris kockázatú egyéneknél,
- b) két évente az 1. pont a)-f) alpontjaiban szereplő vizsgálatok ismétlése az 1. pont f) alpontja alapján közepes és nagy kardiovaszkuláris kockázatú egyéneknél,
- c) két évente a vesebetegség szempontjából nagy kockázatú személyeknél (hipertónia, diabetes mellitus) szérum kreatininszint meghatározása, vizeletvizsgálat (tesztcsíkkal): mindkét nemből fehérjeürítés, haematuria meghatározása,
- d) két évente sztomato-onkológiai szűrővizsgálat.

3. 40-64 éves kor között

- a) öt évente az 1. pont a)-f) alpontjaiban szereplő vizsgálatok ismétlése az 1. pont f) alpontja alapján kis kardiovaszkuláris kockázatú egyéneknél,
- b) két évente az 1. pont a)-f) alpontjaiban szereplő vizsgálatok ismétlése az 1. pont f) alpontja alapján közepes és nagy kardiovaszkuláris kockázatú egyéneknél,
- c) két évente a nagy kardiovaszkuláris kockázatú személyeknél a panaszt nem okozó ateroszklerózis tüneteinek a vizsgálata (a perifériás artériák tapintása és meghallgatása), ultrahangos áramlásméréssel („mini-Doppler”) a boka-kar index meghatározása,
- d) két évente a vesebetegség szempontjából nagy kockázatú személyeknél (hipertónia, diabetes mellitus) szérumban kreatininszint, a kreatinin clearance becsült értékének a meghatározása, vizeletvizsgálat (tesztcsikkal: fehérjeürítés, haematuria meghatározása),
- e) két évente sztomato-onkológiai szűrés.

4. 65 éves kor felett

- a) az életkorral járó fokozott kardiovaszkuláris kockázat miatt két évente az 1. pont b)-e) alpontjaiban szereplő vizsgálatok ismétlése,
- b) két évente a panaszt nem okozó ateroszklerózis tüneteinek a vizsgálata (a perifériás artériák tapintása és meghallgatása), ultrahangos áramlásméréssel („mini-Doppler”) a boka-kar index meghatározása,
- c) két évente a vesebetegség szempontjából nagy kockázatú személyeknél (hipertónia, diabetes mellitus) szérumban kreatininszint, a kreatinin clearance becsült értékének a meghatározása, vizeletvizsgálat: fehérjeürítés, haematuria meghatározása,
- d) két évente sztomato-onkológiai szűrés,
- e) évente az érzékszervek vizsgálata.

III. Fejezet

Népegészségügyi célú, célzott szűrővizsgálatok

1. 25 és 65 év között népegészségügyi céllal egyszeri negatív eredményű szűrővizsgálatot követően háromévenként nőgyógyászati onkológiai méhnyakszűrés, különös figyelemmel a méhnyakelváltozások sejtvizsgálatára (citológia) és kolposzkópos vizsgálatára,
2. 45 és 65 év között népegészségügyi céllal két évenként az emlő lágyrész röntgenvizsgálatán alapuló emlőszűrés (mammográfia),
3. 50 és 70 év között a Nemzeti Rákellenes Program keretében kísérleti programként prosztataszűrés,
4. 50 és 70 év között a Nemzeti Rákellenes Program keretében kísérleti programként a gyomor-bélrendszeri eredetű vérzés szűrése.